

NORSKE ARKITEKTKONKURRANSER

Utgitt av Norske arkitekters landsforbund på oppdrag av Stiftelsen Preikestolen 365

NR.
562
2025

«PIL», STUDIO 10000 (illustrasjon fra fase 1)

Plan og designkonkurranse

BESØKSSENTER VED PREIKESTOLEN

Norske arkitekters
landsforbund

KORT OM KONKURRANSEOPPGAVEN

Utdrag fra konkurranseprogrammet:

Stiftelsen Preikestolen 365 inviterer til en plan- og designkonkurranse om et nytt besøkssenter ved Preikestolen.

Innledning

Preikestolen ble formet for mer enn 10 000 år siden og er Norges fremste naturattraksjon med 386 934 besøkende i 2023. På toppen av den 604 meter høye klippen finner du noen av de mest dramatiske utsiktene norske fjorder har å tilby. Turen til Preikestolen har moderat vanskelighetsgrad. Totalt tar den 8 kilometer turen ca 4-5 timer tur/retur. Stien har mye forskjellig terreng, inkludert myr, skog og steintrapper bygget av nepalske sherpaer.

Preikestolen er en av Norges mest populære turistattraksjoner og høysesongen for turer er juni, juli og august. I disse månedene er det ca 260 000 besøkende med ca 100 000 i hver av juli og august. Dagsbesøket kan være opp mot 6000.

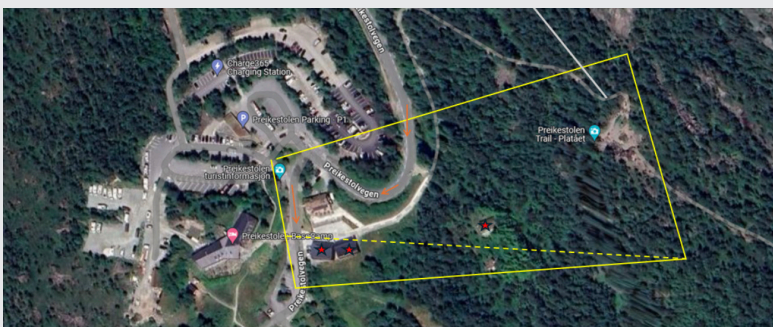
Det er ingen fasiliteter mellom parkeringsanlegget og selve Preikestolen. All informasjon og fasiliteter som toaletter, bespisning og utstyrsleie ligger ved starten på turen.

Kort om det nye prosjektet

Beliggenhet til det nye besøkssenteret skal være funksjonell og bedre den totale logistikken i området. Senteret bør utformes med tanke på at dette er i et bærekraftig sertifisert reisemål der naturopplevelse står i sentrum. Senteret er tenkt å ha med seg følgende momenter:

- Innovativt
- Bruk av teknologi
- Logistikk av mennesker
- Brukervennlig
- Kvalitet på alle felt

Et mål med besøkssenteret er å tenke flyt av av mennesker for å gi rett informasjon før og etter turen. Vi kan tenke oss at senteret er en portal som man passerer på vei til Preikestolen. Besøkssenteret må derfor være i forbindelse med stien. Man må også ta hensyn til at folk går etter «stengetid». Hensikten med å etablere et velkomstsenter er å løse vårt oppdrag som hovedsakelig er å ivareta gjestene og sikre de en god opplevelse fra de ankommer området til de reiser igjen.

RANGERING

KONKURRANSENS VINNER:

”PIL”

STUDIO 10000, Oslo

ØVRIGE FINALEUTKAST

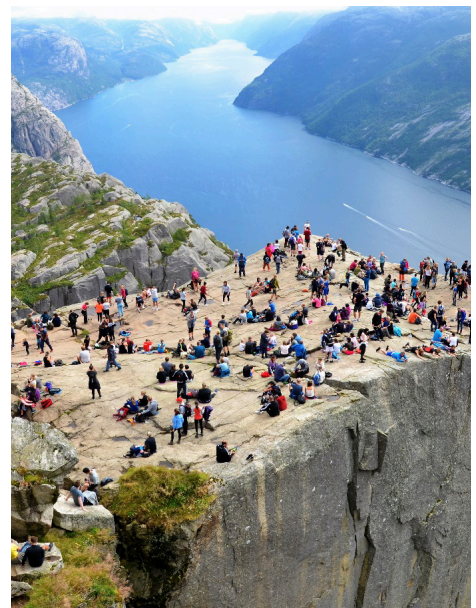
“Granodioritt”

Studio Coates, Oslo

“Et sted i landskapet, mellom bakkar og berg, en gapahuk i en landskapsveg – kultivert natur, et tun med torv og ljører”

ASKIM/LANTTO arkitekter, Oslo

Øvrige finaleutkast er ikke rangert

HEDRENDE OMTALE TRINN 1

Juryens ønsker å gi hedrende omtale til følgende prosjekter fra trinn 1.

“Forankring”

AART architects, Aarhus

“Langsval”

Studio Et al, Oslo
Arkitekt Martin Hopland Oslo

”Mellom tre & stein”

Linus Meier og Ragnhild Angel,
Oslo/København

”Stien”

Norva, Oslo
roth i čerina, Zagreb

GJENNOMFØRING AV KONKURRANSEN

Konkurransen ble kunngjort og gjennomført som en åpen plan og designkonkurranse. Stiftelsen Preikestolen 365 var konkurransens oppdragsgiver. Norske arkitekters landsforbund (NAL) utlyste plan- og designkonkurransen på vegne av Preikestolen 365. Kunngjøring overfor det norske og europeiske marked ble foretatt gjennom Doffin-systemet 03.09.2024, og TED og Norske arkitekters landsforbund (NAL) sin hjemmeside.

Plan- og designkonkurransen startet med en innledende prekvalifisering som var åpen, hvor det skulle leveres en opptil 3 stk. A3-sider, anonymt. Utlysning var 03.09.2024 og innleveringsfrist av skisseutkast til prekvalifisering var 20.12.24. Det kom inn 164 forslag i prekvalifiseringen, og juryen valgte ut 3 skisseforslag som gikk videre til selve plan- og designkonkurransen.

I plan- og designkonkurransen ble de 3 deltakerne honorert med kr. 400 000 eks. mva. per team for et fullutviklet konkurranseprosjekt. Konkurransetiden var 10. Utvelgelsen av de 4 skisseforslagene og evalueringen av de videreutviklede forslagene i plan og designkonkurransen ble gjennomført av den samme juryen. Anonymitetsprinsippet ble ivaretatt både i prekvalifiseringen og i plan- og designkonkurransen.

Mottak av konkurranseforslag og anonymitet.

NAL organiserer sine roller i konkurransen på følgende måte for å sikre anonymiteten i hele konkurranseprosessen:

- NALs konkurransefunksjonær i konkurranseperioden (spørsmål og svar): Gisle Nataas, arkitekt MNAL
- NALs konkurransefunksjonær vedr innlevering, mottak og anonymisering av konkurranseutkastene: Perann S Stokke
- NALs jurysekretær: Sindre Moen, arkitekt MNAL

Konkurranseutkastene ble vurdert av en kompetent og bredt sammensatt fagjury og anonymitetsprinsippet har konsekvent blitt ivaretatt.

Jurymøtene ble gjennomført fysisk og digitalt. Juryen gjennomførte befaring av tomten i forbindelse med juryeringen.

Juryen gjennomførte 5 jurymøter i trinn 1.

Juryen gjennomførte 2 jurymøter i trinn 2.

Trinn 1: Juryen hadde mandat til å velge tre team som går videre til Trinn 2, samt mulighet for å gi hedrende omtale til andre prosjekter.

Trinn 2: Juryen hadde mandat til å avgjøre konkurransen og kåre en vinner. Juryens innstilling var bindende, og forhandlinger vil skje med vinneren.

Følgende konkurranseutkastene ble prekvalifisert til plan og designkonkurransen: Et sted i landskapet, Granodioritt og Pil. Vinneren ble invitert til en konkurranse med forhandling for tildeling av tjenestekontrakten.

Norske arkitekters
landsforbund

Josefines gate 34
NO-0351 Oslo

PREIKESTOLEN 365

VURDERINGSKRITERIER

Utdrag fra konkurranseprogrammet:

7.4 Vurderingskriterier

Dette programmet med tilhørende vedlegg, sammen med eventuell utfyllende informasjon som kan bli gitt i konkurranseperioden, danner grunnlaget for konkurransen. Gjennom konkurransen er det ønskelig å finne frem til løsningsforslag som samlet sett ivaretar konkurransens intensjoner og krav på en best mulig måte. Løsningsforslaget vil bli evaluert etter en helhetsvurdering basert på følgende vurderingskriterier i uprioritert rekkefølge. Hvert evalueringskriterium vil bli kort beskrevet og tallfestet. En samlet tallkarakter for hvert forslag legges inn i tildelingskriteriet "Arkitektonisk kvalitet" i konkurransen med forhandlinger. Konkurransen har samme hovedstruktur for vurderingskriteriene i prekvalifisering og plan- og designkonkurransen, men har noe mer utdypede vurderinger i plan- og designkonkurransen.

7.4.1 Prekvalifisering (fase 1)

Utvelgelseskriteriene i prekvalifiseringen er overordnede:

- **Arkitektonisk konsept:** Komposisjon av volum, lysinnslipp, byggets kontakt, integrering og skånsom tilpasning til omgivelsene rundt tomten og kulturlandskapet, både nær- og fjernvirkning.
- **Tilpasning til omgivelser og stedstilpassing:** Disponering av løsning på konkurranseområdet og forhold til eksisterende bygningsmiljø og planlagte bygg.
- **Konsept for uterom og landskap:** Konsept og kvaliteter i uteareal som møte- og oppholdsplass – sol, vind, skygge, tilgjengelighet.
- **Planprinsipp/logistikk/flyt av folk**
- **Overordnet miljøkonsept**

7.4.2 Plan og designkonkurranse (fase 2)

Vurderingskriteriene for plan- og designkonkurransen vil være følgende:

- **Tilpasning til omgivelser og stedstilpassing:**
 - Byggets tilpasning til stedet og kulturlandskapet.
 - Hensyn til koblinger mellom bygg, uteområde og eksisterende/planlagte bygninger.
 - Tilgjengelighet.
 - Sosial bærekraft.
 - Lokalklima og naturmangfold, overvannshåndtering.
- **Uterom:**

Stikkord:

 - Kvalitet i uterom som møteplass og aktivitetssted (sol, vind, skygge).
 - Tilgjengelighet.
 - Kvalitet i vegetasjon.
 - Håndtering av vann – blågrønn løsning.
- **Arkitektonisk konsept:**

Stikkord:

 - Arkitektonisk uttrykk, volumoppbygging, materialkonsept, lysinnslipp og særpreg i publikumsrom.
 - Byggets kontakt til eget uteområde og til området som helhet.
 - Arealdisponering, publikumsflyt, logistikk og fleksible sambruksmuligheter.
 - Overordnede grep og gode funksjonelle og fleksible løsninger.
 - Plasseffektive løsninger for.
 - Konsept for reduserte klimautslipp – areal- og materialeffektive løsninger.
 - Konsept for energieffektive løsninger.
 - Konsept for sirkularitet og gjenbruk.
- **Gjennomførbart prosjekt:**

Stikkord:

 - At prosjektet kan gjennomføres innenfor økonomisk forsvarlige, realistiske og nøkterne rammer basert på innlevert beskrivelse og romprogram.

JURY

JURY

Juryen er satt sammen for å sikre riktigst mulig vurdering av de innleverte forslagene. Den består både av eksterne og interne medlemmer med bred faglig kompetanse. Juryen som skal bedømme utkastene i den begrensede plan- og designkonkurransen vil bestå av de samme medlemmene i trinn 1 og trinn 2.

Henrik Lundberg

Juryens leder
Byarkitekt Stavanger kommune
Oppnevnt arkitekt MNAL fra Stiftelsen
Preikestolen 365

Helge Kjellevoid

Prosjektleder for konkurransen
Daglig leder Lysefjorden Utvikling AS og
Stiftelsen Preikestolen

Leif Magne Kleppa

Styreleder i stiftelsen Preikestolen

Preben Falck

Daglig leder Stavanger Turistforening
og styremedlem i Stiftelsen
Preikestolen og Lysefjorden Utvikling
AS

Knut Folstad

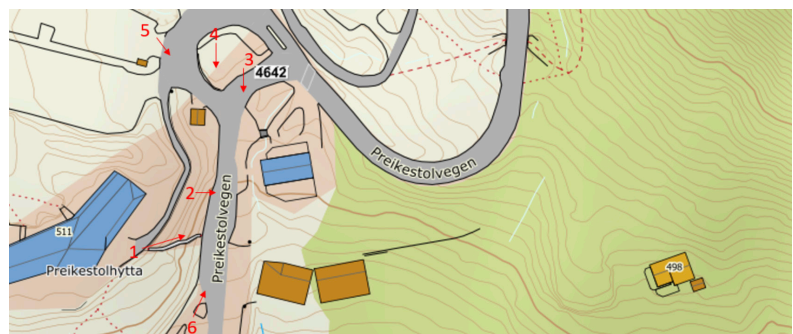
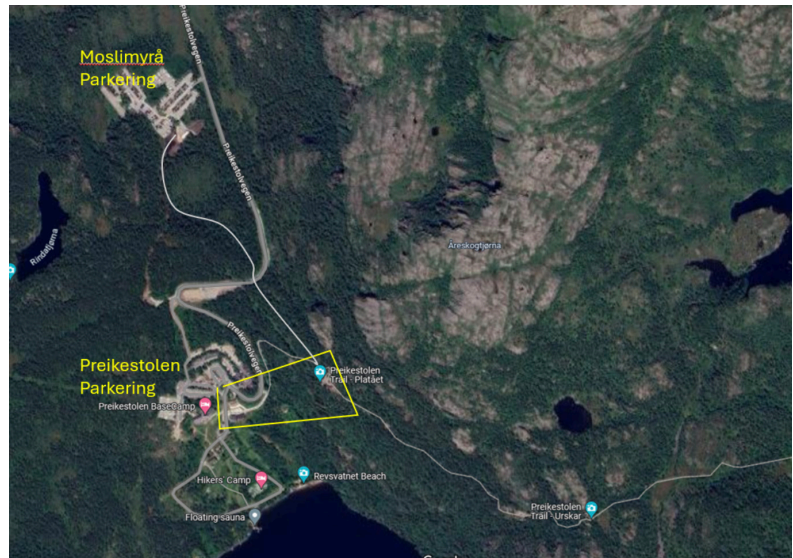
Arkitekt MNAL
Oppnevnt arkitekt MNAL fra Norske
arkitekters landsforbund (NAL)

Thea Kvamme Hartmann

Landskapsarkitekt MNLA
Oppnevnt landskapsarkitekt MNLA fra
Norske landskapsarkitekters forening
(NLA)

Sindre Moen

Juryens sekretær
Arkitekt MNAL, Norske arkitekters
landsforbund (NAL)

JURYENS GENERELLE VURDERING

Økende besøk har gitt behov for å ruste opp fasilitetene knyttet til vandringen til Preikestolen. Målet med nytt besøkssenter er todelt: å sikre en god informasjonsformidling til de mange turgåerne og å tilby den service det er behov for, som utstyrsutleie, mat og drikke, toaletter, dusj og oppbevaring. Informasjonsformidling er spesielt viktig, fordi det kan gi en trygg og sikker tur for de besøkende. Mange turgåere kommer lite forberedt og har behov for å bli orientert om hva turen krever, med tanke på sikkerhet og krav til fottøy og utstyr. Utenfor høysesongen kan ruten være mer krevende, og da er det et mål at vertene får kontakt med hver enkelt som skal gå turen, for å sikre at de kan gjennomføre den på en god måte. Utstyrsutleie og kiosktilbud er også viktig. Etter turen skal besøkende returnere utstyr, og mange ønsker å ta seg en matbit eller noe å drikke før de forlater området. Dette er en god anledning til å informere om de andre attraksjonene som finnes i regionen og samtidig tilby mulighet for kjøp av suvenir.

Tomt

Oppgaven med å utforme nytt besøkssenter har resultert i mange forskjelligartede forslag. Generelt kan det se ut som det har vært utfordrende for arkitektene å finne riktig skala på foreslått bebyggelse, og få til en god tilpasning til landskapet. Oppgaven var ekstra krevende fordi det var et ønske om å undersøke muligheten for å fange opp gående fra den andre parkeringsplassen. Den ligger på Moslimyr, og åpnes når det er høysesong. Gående herfra kommer inn på stien oppe ved platået nord-øst for parkeringsplassen, og konkurranseområdet omfattet derfor areal helt opp til hvor stiene møtes. Dette ga en viss spredning i plassering av besøkssenteret i forslagene. Flere løser utfordringene med at senteret skulle dekke begge parkeringsplassene/startpunktene, ved å plassere bygget på platået. Den bratte skrenten gir anledning til flere klippehenger-løsninger, mens andre trekker seg inn på flaten. Denne flaten er i dag et fint og naturlig landskapsrom som vil forsvinne dersom det plasseres et bygg her. Byggene som henger ut over skrenten har kraftfulle utkrager, med betydelig wow-effekt. Samtidig viser de hvor krevende det er å bygge en slik funksjon ute i naturen, både som inngrep og gjennom de tilknytningsbehov anlegget har til infrastruktur. Så selv om prosjektene løste utfordringen i å koble stiene, ga de også juryen innsikt i ulempene i et slikt grep.

Det store konkurranseområdet gir mulighet til plasseringer langs stien nedover mot dagens utgangspunkt, og flere forslag er plassert langsmed eller på tvers av det bratte terrenget her. Løsningene innebærer i mange tilfeller en anstrengt høydeforsering og betydelige terrenginngrep i det som i dag er uberørt natur. Flere av disse forslagene vil også ha tilknytnings- og betjeningsutfordringer. Derfor vurderer juryen at kvalitetene som ble oppnådd ikke er større enn ulempene prosjektene medførte. Det er også

prosjekter som forsøker å forsere høydeforskjellene med heis, trapp og gangbro. Juryen vurderer dette som interessante innspill, men de innebærer for store inngrep.

For juryen er det tydelig at flere hensyn peker mot at besøkssenteret bør ligge i tilknytning til det som er dagens startpunkt for stien. Det store flertallet av forslag er også plassert her. Det skrånende terrenget nedenfor parkeringsplassen og den lille flaten med utsikt mot Refsvannet har gitt rom for mange ulike forslag, men det har vist seg krevende å finne en løsning som både løser brukerkravene og som samtidig gir en stedstilpasset og tiltalende arkitektur.

Arkitektoniske ideer

Forslagene inkluderer arkitektoniske konsept knyttet til temaer som

- publikumsflyt, der strømmen av folk former byggene
- portal og passasje som markering av stiens begynnelse
- bygget som bro og kobling til naturen
- bygg som tematiserte et stort tak som samler funksjonene

De mest interessante prosjektene, som det også er flest av, er de som forsøker å få bebyggelse og uterom til å skape en stedsegen romlighet.

De mange konseptene har en bredde i arkitektoniske uttrykk, med et spenn fra terminaler til turisthytter. Forslagene som tar utgangspunkt i publikumsflyt, legger stor vekt på de to strømmene til og fra. De får forme bygget, med gangvei på hver side eller i ulike plan. Løsningene gir ofte arealkrevende og store konstruksjoner. Tomtens terrengfall kombinert med buen fra parkeringsplass til sti gir mange bananformede bro- og rampekonstruksjoner, der størrelse og konstruksjon fremstår som fremmedartet for området.

Portalprosjektene lar bygningen danne en konkret portal, gjerne ved å trekke folk ned i passasje under terreng eller gjennom bygget. Løsningen innebærer store inngrep og bygg som ofte har en tvungen og lite fleksibel publikumshåndtering.

Passasje-prosjektene bruker stien som utgangspunkt for utforming av bygg på begge sider av den.

Flere prosjekter viser løsning med gode muligheter til å håndtere store grupper utendørs og slik begrense byggets størrelse. Imidlertid er det ingen som både har en optimal funksjonalitet og en arkitektur med ønskede kvaliteter. Besøksanleggene som er utformet som en kobling til naturen innebærer at besøkende går inn i konstruksjonen og blir tatt gjennom en arkitektonisk vandring, noen enkle andre kompliserte, før de kommer ut på stien i andre ende. Prosjekter med slike løsninger fremstår som stive og lite fleksible, flere med betydelige logistikkutfordringer. Av anleggene som er samlet under ett stort tak, er det mange som har tiltalende kvaliteter, men byggene fremstår som

store og lite stedstilpassede. Mange av løsninger med alle funksjoner i ett bygg har også begrensninger i mulighet til å stenge ned områder i lavsesong.

Landskapsarkitektur

Felles for flere prosjekter er en svak forståelse av landskapets muligheter. Mange har lite utviklede situasjonsplaner uten særlig samspill mellom bygg og landskap. Det er også prosjekter med en lite stedlig opparbeidelse av uterommene eller uten redegjørelse for hva slags opparbeidelse som blir foreslått. Høydeforskjellen på tomten er i noen prosjekter overdrevet for å få frem to-plansløsninger og en romlig dramatikk, mens den i andre prosjekter er fraværende, som om området er en stor flate. Flere forstår konsekvensene av å rette ut terrenget, hvor det oppstod en voll eller høye fasader ned mot vannet.

Vurdering i første fase

For juryen er det tydelig at konkurranseutkast som legger ensidig vekt på publikumsflyt ofte gir terminalaktige bygg, som bommer på forståelse av stedet. Disse prosjektene er ofte bygg med en kjølig, generisk arkitektur.

Det ble gjennom juryeringen av fase 1 klart at forslag som delte funksjonene i flere bygg, har et bedre utgangspunkt både for skalatilpasning og fleksibilitet for årstidsvariasjoner. I vurdering av anleggenes miljøprofil handlet det om ressursbruk, som også er knyttet til gjennomførbarhet: Hva er tilstrekkelig størrelse for å løse funksjonene som trengs, og en robust holdbarhet i utførelse? Det mest miljøvennlige arealet er det som ikke bygges, derfor er det en viktig oppgave å finne riktige størrelse. Mye peker derfor i retning av en nøktern fjellstuetradisjon, som kan tolkes i flere typer arkitektur.

På tross av det overveldende antallet konkurranseutkast, er det ingen forslag som svarer fullt ut på romprogram og forventninger til arkitektur. Som resultat av trinn 1 valgte juryen ut tre ulike arkitektoniske tilnærminger til oppgaven, som alle hadde et to- eller flerdelt anlegg og en begrenset størrelse.

Trinn to

Teamene fikk en generell tilbakemelding knyttet til funksjonalitet, individuelle tilbakemeldinger om hvilke arkitektoniske kvaliteter som var prosjektenes styrker og hvilke ytelser som burde forbedres eller tydeliggjøres. Den generelle tilbakemeldingen handlet i stor grad om å gjenta og utdype behovet for informasjonsformidling og avvikling av denne. I tillegg ble det gitt innspill til noen praktiske forbedringer i romprogrammet.

Alle tre prosjektene gjennomgikk bearbeidinger i fase to, men utkastene fremstår likevel som lite utviklet fra fase en. Endringene som er gjort tydeliggjør likevel prosjektenes styrker og svakheter. Gjennom vurdering av arkitektonisk konsept, stedlig tilpasning, uteromskvaliteter og gjennomførbarhet ble det klart for juryen at ingen av forslagene svarer fullt ut på programmet. Ett har styrker i funksjonalitet, ett har konsept med potensial, mens det tredje er utformet med arkitektur som best svarer på oppgaven. Dette prosjektet har et enkelt og robust konsept som med noen justeringer kan tilpasses de ønskede brukerbehov. Juryen vurderer derfor at dette prosjektet er det beste av de tre.

JURYENS AVGJØRELSE OG ANBEFALING

En enstemmig jury kårer prosjektet med motto Pil til konkurransens vinner. Prosjektet har en tiltalende arkitektur, stedlig følsomhet og nøktern karakter.

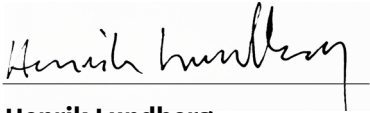
Arkitekturens enkelhet er slående og befriende: To tak som møtes, et saltak og omvendt saltak. De er bygget opp av en rammekonstruksjon i tre som holdes fast av en steinmur på to sider og med åpenhet mot gårdsrommet og vannet på de to andre. Arkitekturen henter inspirasjon fra stedlig tradisjon, med rammekonstruksjon og kombinasjonen av stein og tak. Byggene under de to takene rommer hver sin funksjon, den øverste informasjon og utstyr, den nederste kafe og toaletter. Romløsningene er enkle, åpne og fleksible. Anlegget danner en vinkel og rammer inn et gårdsrom, som bygget åpner seg mot. Gårdsrommet har en fin romlig intimitet. Det er skjermet for vinden som kan stå inn fra vannet, og samtidig åpent for solen. På sørsiden av kafebygget er det en solvendt plass for uteservering. Prosjektet er bemanningsfleksibelt med mulighet for avstenging av kafedelen i lavsesong.

Juryens anbefalinger i den videre utviklingen:

- Plassering av anlegget bør trekkes sørover for å gi større plass til gårdsrommet, for å bedre håndtere store grupper. Justeringen bør gjelde for kafebygget, mens det kan gjøres en vurdering av om det er behov for å flytte på informasjonsbygget. I denne anledning kan det også vurderes om bygget kan trekkes nærmere veien og hvordan bekken skal innarbeides.
- Ved justering av bygget bør det etableres en passasje mellom kafe- og informasjonsbygget mot Preikestolhytta, til erstatning for den som er sør for kafebygget i forslaget.
- Høydeforskjellen mellom informasjons- og kafebygg bør vurderes redusert, men uten at det går på bekostning av komposisjonen med de to takene. Dette for å forenkle internt logistikk og eventuelt erstatte den plasskrevende innvendige rampen med for eksempel en løfteplattform.
- Informasjonsmateriell gjøres visuelt og tilgjengelig på begge sider av bygget og på nordsiden, slik at det formidler til både enkeltpersoner og grupper, på vei ut på tur og når de returnerer.
- Anlegget bør bearbeides slik at det gir mulighet for uteopphold under tak. Det gjelder både for ventende grupper og for kafeens uteservering.

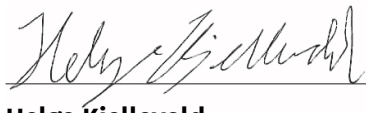
JURYENS UNDERSKRIFTER

04. juni 2025

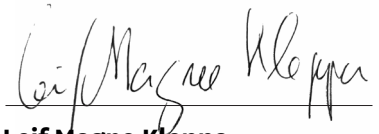
Henrik Lundberg

Juryens leder
Byarkitekt Stavanger kommune
Oppnevnt arkitekt MNAL fra Stiftelsen
Preikestolen 365

Helge Kjellebold

Prosjektleder for konkurransen
Daglig leder Lysefjorden Utvikling AS
og Stiftelsen Preikestolen

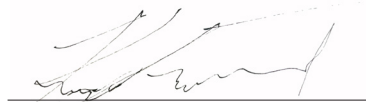
Leif Magne Kleppa

Styreleder i stiftelsen Preikestolen

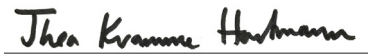
Preben Falck

Daglig leder Stavanger Turistforening og
styremedlem i Stiftelsen Preikestolen og
Lysefjorden Utvikling AS

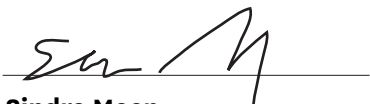
Knut Folstad

Arkitekt MNAL
Oppnevnt arkitekt MNAL fra Norske
arkitekters landsforbund (NAL)

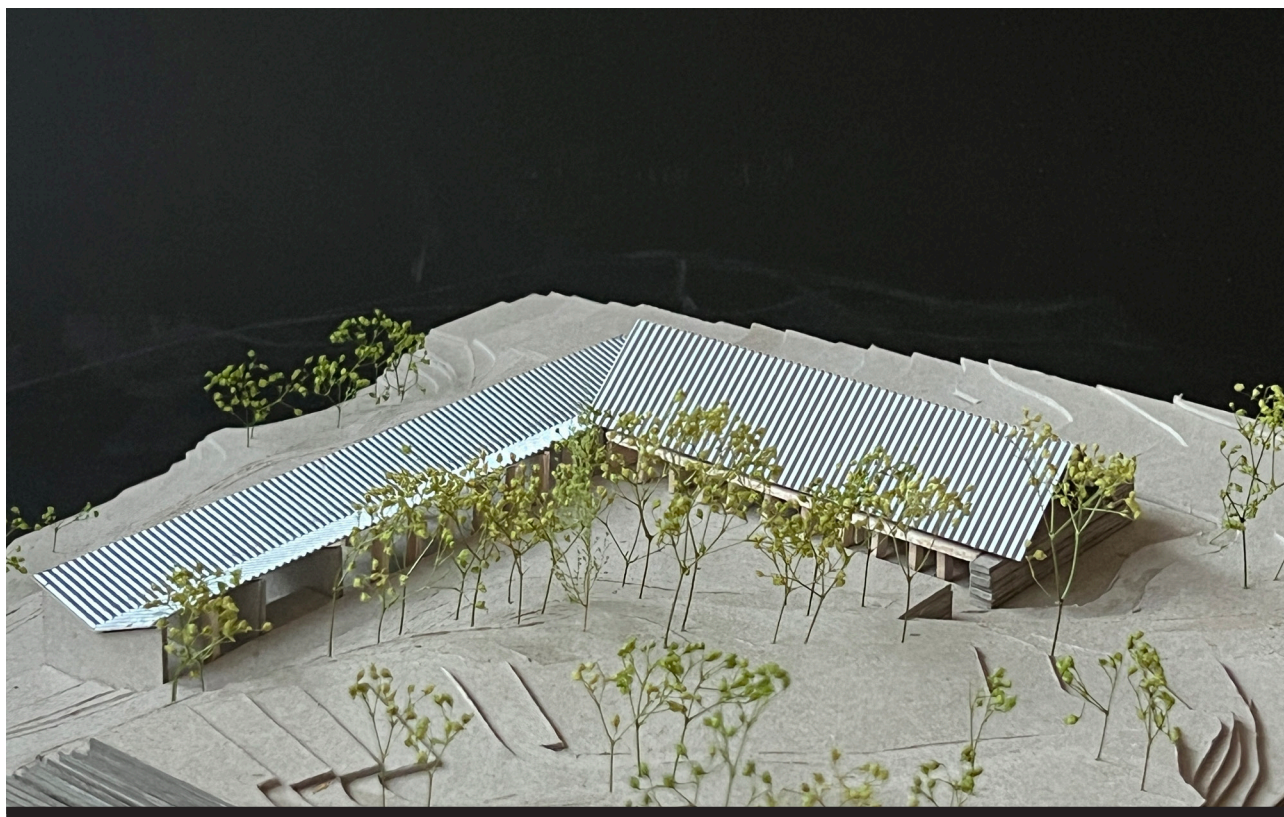
Thea Kvamme Hartmann

Landskapsarkitekt MNLA
Oppnevnt landskapsarkitekt MNLA fra
Norske landskapsarkitekters forening
(NLA)

Sindre Moen

Juryens sekretær
Arkitekt MNAL, Norske arkitekters
landsforbund (NAL)

PIL

VINNER

1. Plass og konkurransens vinner

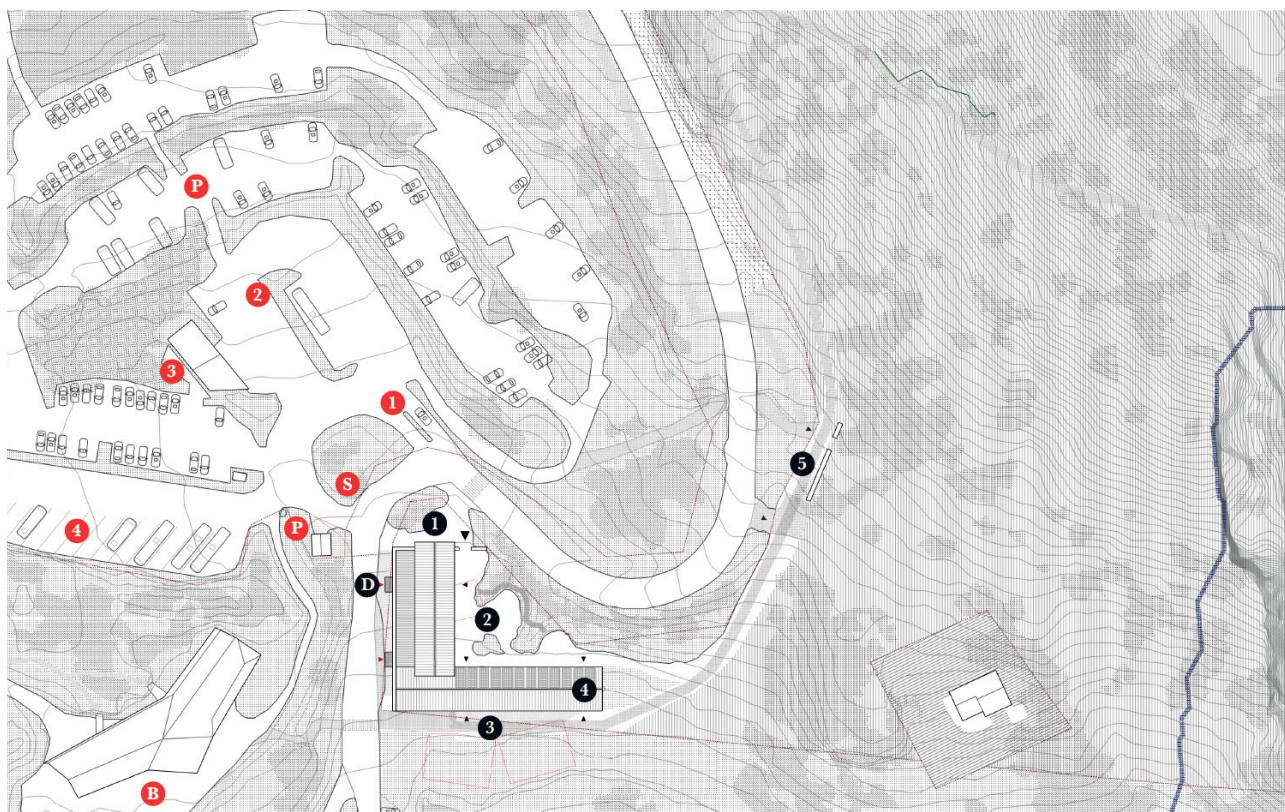
Studio 10000, Oslo
Simon Telle Brendmoe
Henrik Skovli

Rådgivere:
Meta Landskap, Oslo. Erik M. Munkebye

Samarbeidspartner:
Visualiseringer: Studio Grundt, Oslo. Håkon Grundt
Fotografi: Ina Backe, Oslo.

Prosjektet er utformet som et vinkelbygg som danner et intimt gårdsrom. Det har et rent og avklart formspråk og bruker tradisjonsmaterialer som uttrykker soliditet og knytter anlegget til stedet. En fin adkomst gjennom en steinmur og en lett lesbar situasjon i tunet, danner et godt utgangs- og returpunkt for turen. Anleggets to fløyer er samlet under hver sin takform. Den øverste og største delen har et enkelt saltak, mens den nederste har et omvendt saltak. Slik oppnås to distinkte innvendige romligheter samtidig som de to fløyene knytter seg til omgivelsene på hver sin måte. Samspillet mellom takformene danner en enkel og avstemt komposisjon. De to fløyene rommer hver sin hovedfunksjon, med informasjonsdelen i øverste fløy og kafedelen i nederste.

Prosjektets oppdelte volum og nedtonede skala gir en god romlig tilpasning. Den tradisjonsbaserte materialbruken med lødd steinmur, rammekonstruksjon i tre og tak kledd med sinusplater i metall, knytter an mot lokal byggeskikk. Steinmuren rammer inn anlegget på vestsiden og mot adkomstplassen i nord, mens anlegget åpner seg mot gårdsrom på østsiden og utsikten til vannet i sør. Anlegget er godt utformet i det skrånende landskapet, som er utnyttet til å legge den ene fløyen lavere enn den andre. Bygningsplasseringen danner to tydelige og ulike uterom.

Som mange av prosjektene som er plassert i dette området unngår Pil å gripe inn i uberørt natur. Det bygges i et område som allerede er preget av inngrep, med terreng som også kan bearbeides videre. Prosjektet er en oppstramming av dagens utflytende og ikke fullgodt utviklete landskapsrom. I prosjektet uttrykkes en bevissthet om massebalanse på tomten, som gjennom bruk av jord og stein skal minimere behovet for bortkjøring.

De besøkende ankommer via forplassen, på nordsiden av muren. Her er det informasjonsformidling og areal nok for oppsamling av grupper. Fra forplassen kommer man inn i et intimt gårdsrom via en åpning i muren. Gårdsrommet defineres av et stigende terreng på en side og byggets to føyer på den andre. Det trekantede rommet har ulike sittemuligheter og noe rom for større reisefølger. Utenfor de harde flatene er det en rik stedlig vegetasjon. Bebyggelsen åpner seg mot gårdsrommet med flere inngangsmuligheter og det er et eget informasjonsmateriell henvedt uterommet.

Selv om gårdsrommet kan romme grupper av en viss størrelse, vurderes det som noe trangt i situasjoner der det er stort påtrykk av grupper med besøkende. Det er derfor ønskelig at det vurderes mulighet for å utvide gårdsrommet ved å trekke bebyggelsen mot sør. Passasjen på sørsiden som knytter an mot Preikestolhytta, kan erstattes av en forbindelse mellom de to fløyene; åpen, men fortsatt under tak. Dette kan være en anledning til å knytte flere funksjoner

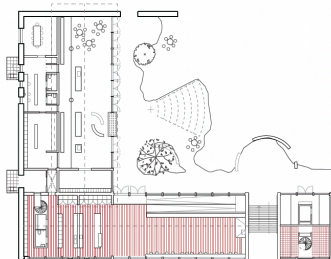
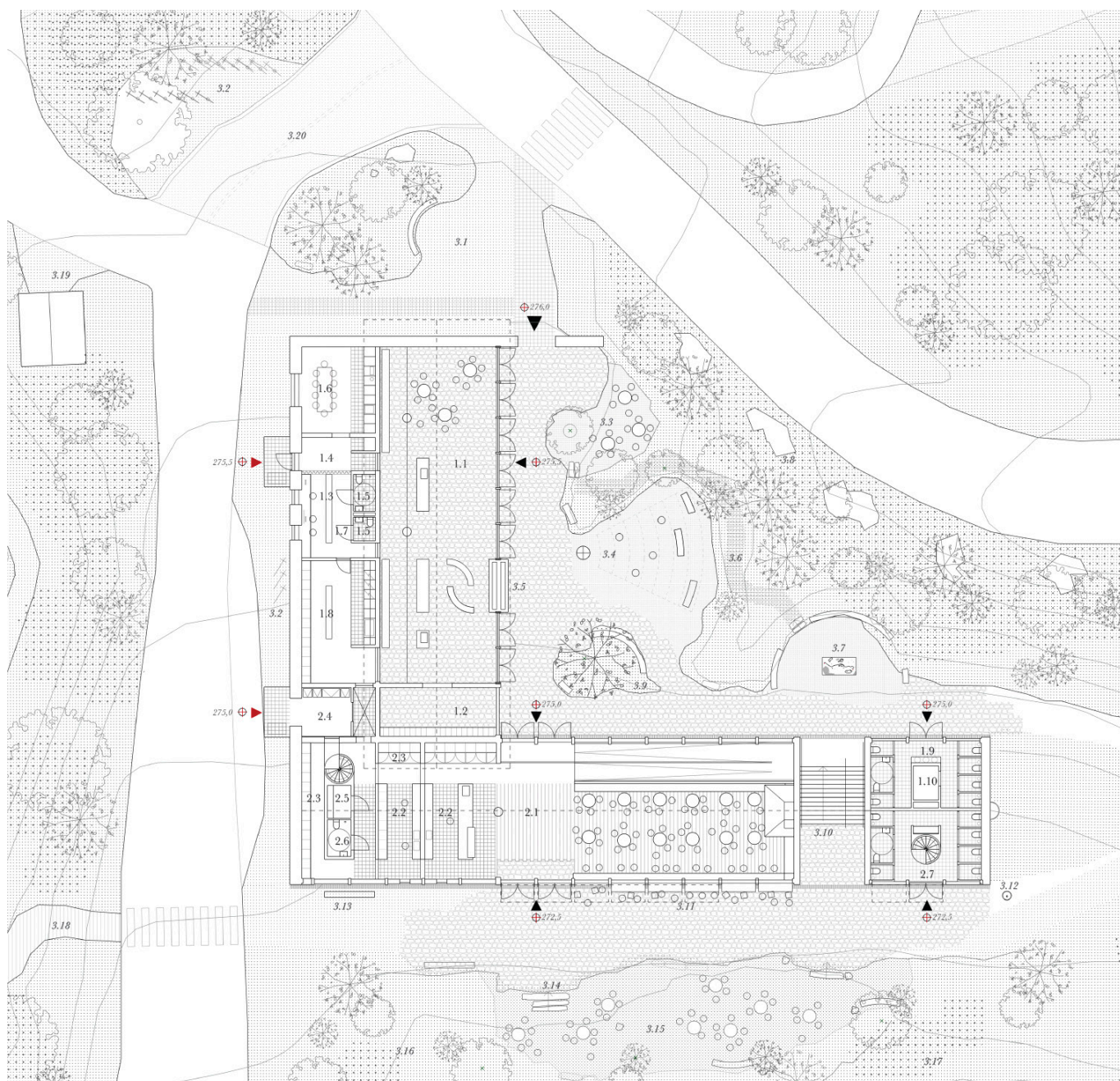
til gårdsrommet. Det kan også være et grep som aktiviserer den lukkede vestfasaden. I vurderingen av justert plassering bør en se på muligheter for å trekke anlegget nærmere veien på vestsiden, som skal nedgraderes. Her er det viktig å få innarbeidet bekken som i dag renner nedover på denne siden. Det er også ønskelig at det undersøkes muligheter for uteopphold under tak, både for ventende grupper og uteservering. Pil har en egen styrke i at informasjonsdelen ligger nær parkeringsplass og vei, fordi systemet med bom-innkjøring er sårbart og det ofte er behov for bistand fra personell. Som del av dette er det ønskelig å undersøke muligheten for en visuell kontakt mot parkeringsplassen.

Prosjektets todeling av funksjonene i hvert sitt volum gir god fleksibilitet i drift, samtidig som det er et effektivt, begrenset innvendig areal. Driftsfleksibiliteten gjelder både årstidsvariasjoner, bemanningstall og endring av møblering. De åpne planløsningene byr på gode rom, med ulik romlighet under de to takformene. Informasjons- og utstyrsdelen er i et stort rom samlet under saltaket, med en lavere sidefløy som rommer bifunksjoner som møterom, kontor, personalgarderobe og -wc, vaskerom og kleslager. Varelevering og personalinngang fra internveien er plassert på byggets vestside. Kafedelen er i tilsvarende rom, der det omvendte saltaket gir en egenartet åpenhet med høyt lysinnslipp. En justering av anlegget mot sør gir mulighet for å redusere høydeforskjell mellom golvplanet i de to

volumene. Det kan åpne for å erstatte den foreslåtte innvendige rampen, som er noe dominerende i rommet, med løfteplattform og trapp. Det kan også gi mulighet for å ta ut heis og forenkle varelevering i plan rett inn. Publikumstoalettene er samlet i en egen del av nedre fløy, med god tilkomst fra gårdsrom og uteplass på sørsiden. Det er vist som en to-plansløsning der søndre del har dusjer på øvre plan. Mens toalettene har rullestoltilgjengelighet, gjelder ikke dette for dusjene. Ved å redusere høydeforskjell kan det oppnås en enklere forbindelse mellom gårdsrom via kafe til uterom i sør, som kanskje gir mulighet for å sløyfe den utvendige trappen til fordel for en enklere og mer romslig toalett- og dusjløsning.

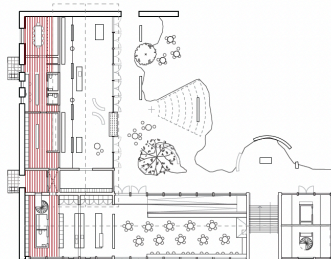
Prosjektets miljøkonsept er basert på å begrense bebyggelsens størrelse, og å bygge med varige materialer med en utforming som er åpen for fremtidige endringer i bruk. Transportutslipp skal reduseres ved massebalanse på tomten og bruk lokalt tømmer og stein. De teknologiske løsningene beskrives som enkle og driftssikre, med solceller på tak og passive løsninger. Det er ikke angitt teknisk rom, men juryen ser at det kan være en god mulighet for å plassere dette over kjøkkendelen. Ikke alle illustrasjoner yter rettferdighet til prosjektet. Det er forskjell i tekstens beskrivelse av nøktern og enkel materialbruk og renderingene som viser en sammensatt og ikke helt konsistent palett. Juryen velger å vektlegge at det er teksten som uttrykker prosjektets vilje. Oppsummert har Pil en tiltalende tradisjonsbasert arkitektur med stedlige kvaliteter. Prosjektets enkle romlige konsept er fleksibelt og kan tilpasses ønskede funksjonelle behov. Bruk av lokale materialer gir prosjektet god miljøprofil og varig karakter.

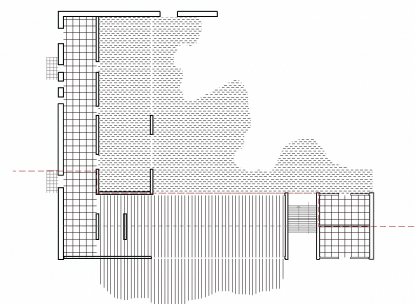
LAVSESONG

Selv om Preikestolen er en svært hyppig besøkt turdestinasjon er det betraktelig færre besøkende i de kaldere månedene. Derfor er det viktig å kunne stenge noen av arealene i vinterhalvåret. I tillegg til å kunne lukke kaféen, og flytte kafébord opp til kiosken, kan halvparten av publikumstolettene stenges, for å forenkle driften.

ARRANGEMENT

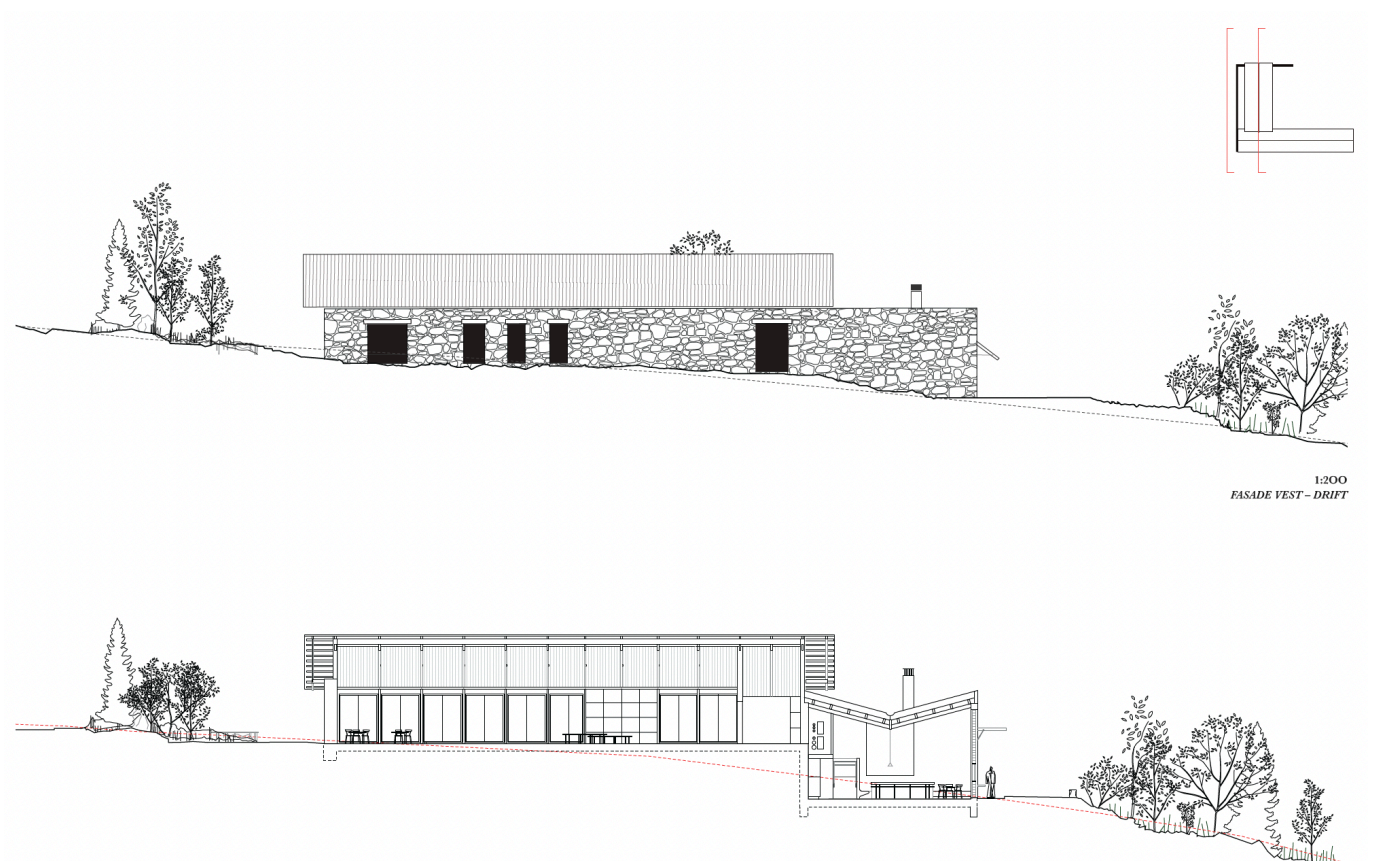
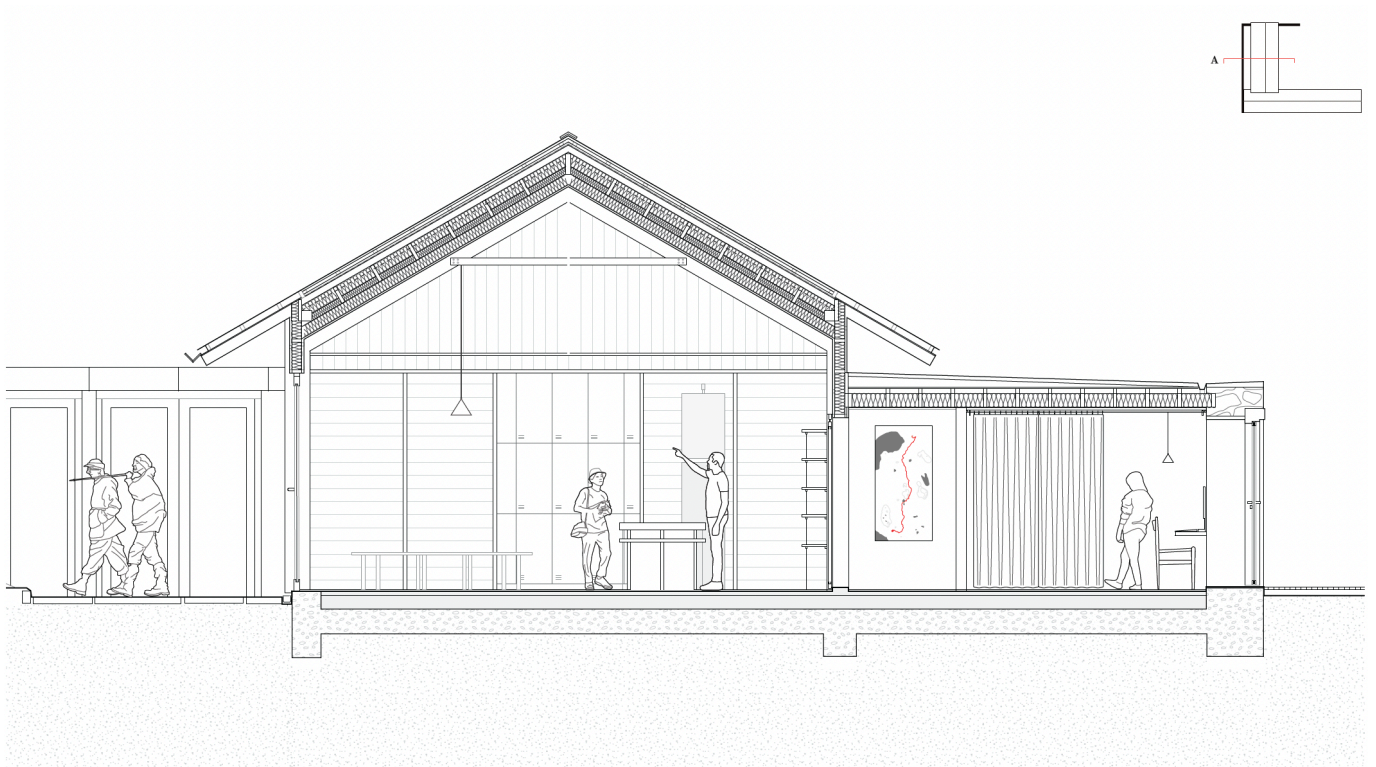
I periodene hvor det er mindre pågang kan det være aktuelt å leie ut senteret til arrangementer og fest. I og med at kaféen og informasjonssalen fungerer som separate lokaler kan man ha en utstilling av håndverkskunst fra Rogaland på torget, samtidig som det feires et 50-årsjubileum i kaféen. Driftsrom og lagere kan låses av.

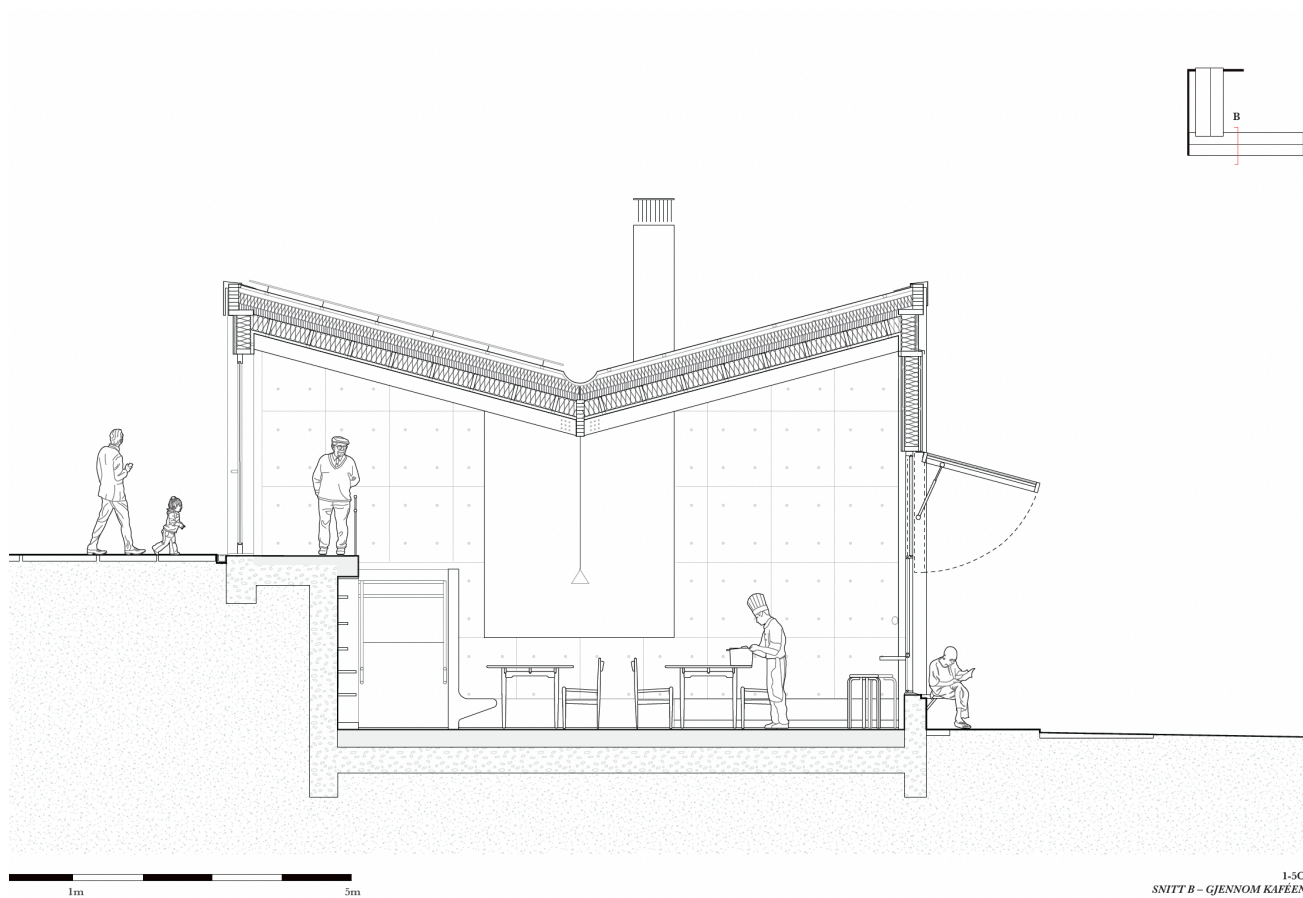

FUNKSJONSSONER

Tydelig funksjonsdeling i planen, med driftsareal mot vest, som ligger som en rygggrad og betjener hovedfunksjonene i de to nivåene. Mot turstien i øst ligger våtromsbygget hvor det finnes døgnåpne, toaletter som er i bruk hele året, og dusjer i annen etasje, som man gir tilgang til for betalende kunder.

GRANODIORITT

FINALIST

FINALIST

Studio Coates, Oslo

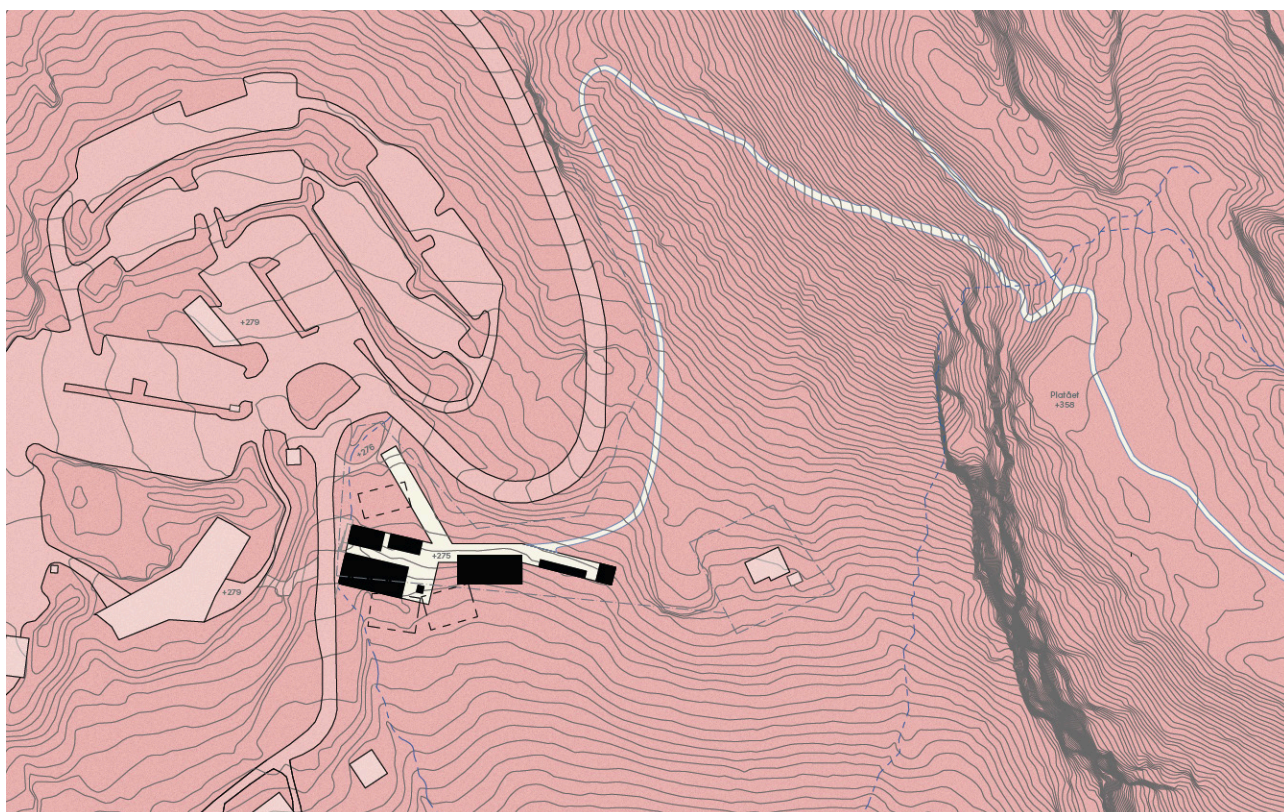
Nicholas Ryan Coates

Prosjektet er utformet som tre bygg samlet under ett tak. Taket strekker seg også opp mot parkeringsplassen og tar imot de besøkende. Taket er båret av steinsøyler og byggenes vegger er av lødd stein. De tre volumene ligger etter hverandre på samme høyde og det er gløtt ut mot vannet mellom byggene.

Prosjektet utstråler en estetisk nerve med betydelig arkitektonisk potensial, spesielt i kombinasjonen av bygningsmessig stramhet opp mot steinens uregelmessighet. Tredeling av funksjonene med taket som binder sammen har tiltalende kvaliteter og gir en tydelig atkomstsituasjon. Oppdeling av funksjoner i flere bygg gir også gode muligheter for tilpasning til årstidsvariasjon.

Ideen bak Granodioritt er å på en pedagogisk måte bruke lokal stein som byggemateriale. Arkitektene omtaler utvalget som «uelsket stein», det vil si stein som normalt ikke har de estetiske kvalitetene som gjør den til byggemateriale. Taket som binder anlegget sammen, er båret av røft hogde steinsøyler. Det er en komposisjon med interessante visuelle kvaliteter. Det meste av publikumsaktiviteten er lagt utendørs og utearealet under tak fremstår som en form for plassrom langs stien.

Det er kvaliteter i den pedagogiske materialbruken som spiller på fjellandskapets identitet og geologi. De skulpturelle steinsøylene, det store taket og de presise og knappe bygningsvolumene knytter anlegget til stedet på en

karakterfull måte. Steinmaterialets tyngde kombinert med de små og knappe volumene gjør at anlegget oppleves om godt tilpasset omgivelsene.

Anleggets arkitektur lite utviklet etter første fase, og juryen hadde forventet en større forløsning av det arkitektoniske potensialet. Prosjektet er fortsatt skissemessig illustrert, uten man har undersøkt hvordan materialbruk, terrengtilpasning og funksjonskrav kan bidra til å utvikle arkitekturen.

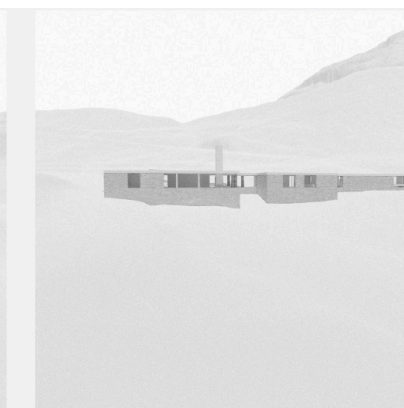
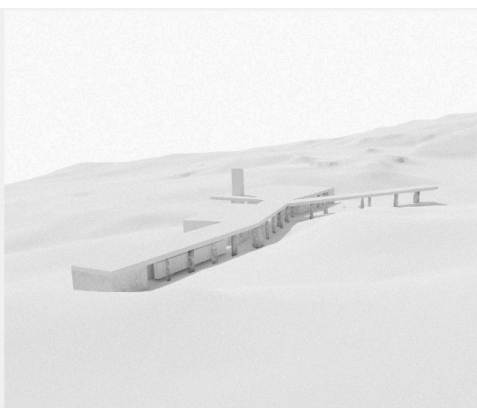
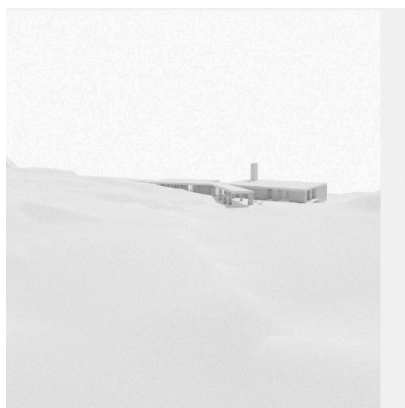
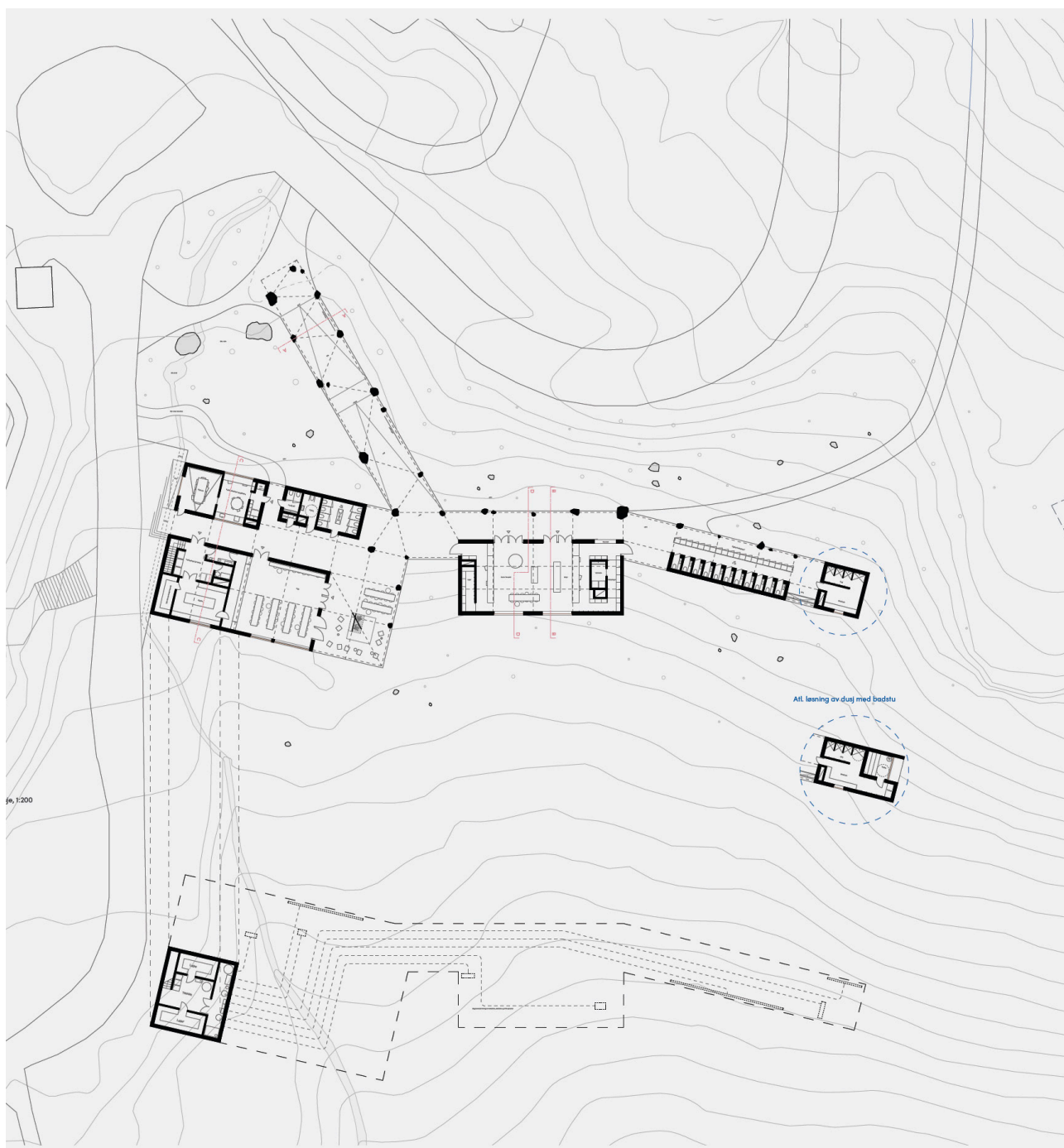
Også landskapsarkitekturen er lite utviklet. Anlegget har minimalt samspill med landskapet og bruker ikke omkringliggende terreng. Det er ikke lagt til rette for opphold utenfor stiarealet under taket. Dette gir betydelige begrensninger i muligheten for å håndtere store grupper. Selv om terrenget her allerede er bearbeidet, er det ikke gjort videre tilrettelegging rundt byggene. I stedet betraktes tomten som et stykke uberørt natur som byggene plasseres i. Terrengets skråning virker overdrevet og byggene får en høy brystning mot vannet.

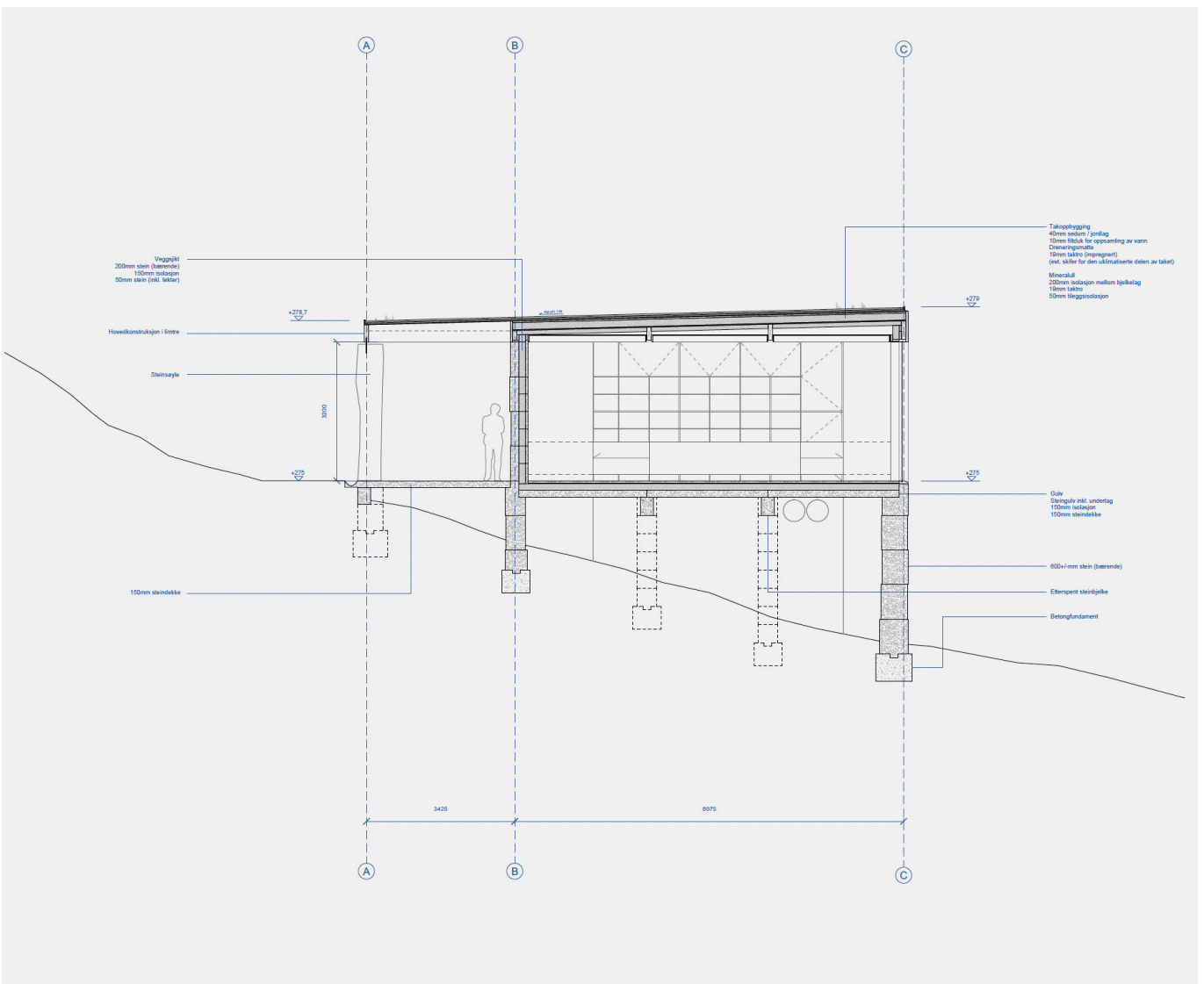
Arealet under tak er for lite i forhold til behovet for publikumsflyt. Det er også få sitteplasser der.

De tre byggene ligger på omtrent samme kote og danner en langstrakt komposisjon. Bygget som rommer kafe viser seg å bestå av tre volumer, med passasjer mellom som danner en fin intimitet. Det er et volum for kafe og kjøkken, et for toaletter og et for personal. I tillegg er det en sitteterrasse under taket. Arealene i volumene er knapt dimensjonert.

Terrassen under tak vil få minimalt med sol, i tillegg til å kunne bli en vindtunnel når det står på fra Revsvatnet. Også bygget som har utstyrsutleie har knappe dimensjoner. Det tredje bygget rommer toaletter, dusjer og oppbevaring. Toalettene ligger på rekke, der hvert har egen utgang til utearealet under tak. Det er et festivalaktig grep med klimatiseringsutfordringer på vinterstid.

Granodioritt beskriver ikke miljøkonsept ut over at anlegget bygges av kortreist stein, der noe av den allerede befinner seg på tomten. I tillegg er det trekonstruksjoner som også har et lokalt utgangspunkt. Prosjektet fremstår fortsatt med potensial, men juryen har ikke latt seg overbevise av den utforming og de funksjonsløsninger som er vist.

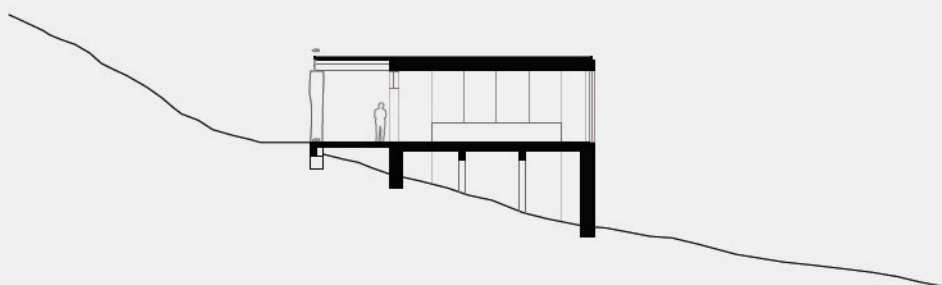

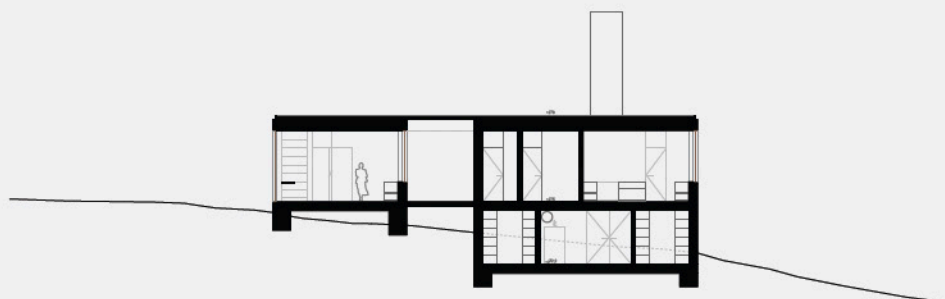
Snitt A-A, 1:200

Snitt B-B, 1:200

Snitt C-C, 1:200

ET STED I LANDSKAPET

FINALIST

FINALIST

ASKIM/LANTTO arkitekter, Oslo
v/Niels Marius Askim

Medarbeidere:
Lars Lantto
Feliks Isaksen
Emil Ulsletten

I samarbeid med 4B ARKITEKTER:
v/Nils Halvorsen og Erik Andreassen

Rådgivere:
Grindaker Landskapsarkitekter
v/Amir Hassanbeygi, Ylenia Arca, og Sigrid Bjorbeekmo

Prosjektutvikling Midt – Norge
v/Rune Grandetrø og Fredrik Eriksen

Zenisk - lysdesign
v/ Kristin Bredal og Jana Franeta

Prosjektet består av to bygg som danner et solvendt atrium mot sør. Byggene ligger delvis inn i terrenget og er utformet med store, buktende takflater. Kafebygget ligger langs den skrånende gangveien fra parkeringsplassen, mens informasjonsbygget ligger langs den stigende stien i retning Preikestolen, slik at det er godt synlig i fonden av gangveien fra parkeringsplassen. Mellom byggene er det et romslig vrimleareal, med informasjonsformidling og ulike sittemuligheter.

Konkurransforslaget har ambisjon om å integrere de to byggene i landskapet. Kafebygget er plassert slik at taket er på nivå med øverste del av gangveien, og tilsvarende er informasjonsbyggets borte side del av tak i nivå med turstien. Begge bygg er utformet som transparente glassvolumer under de utskytende takene. I bearbeidingen fra første fase har de grønne takene gått fra å være flate flak, til buktende saltak som står skrått på byggenes lengderetning. Denne utformingen mener juryen motarbeider det arkitektoniske konseptet som handlet om landskapsintegrering og underordning. Takene er nå blitt ekspressive konstruksjoner med en uklar tilknytning til terrenget. Juryen har forståelse for at dette er grep for hindre uønsket gåing på takene, men mener at det ikke tjener arkitekturen.

VELKOMSTBYGGET PÅ STIEN TIL PREIKESTOLEN - HOVEDADKOMST

Velkomstbygget etablerer et fondmotiv langs stien, og tar i mot besøkende på med en inviterende form som åpner seg mot adkomsten. Det nye besøkscenteret aktiviserer flere landskapsrom i området på en positiv måte. Plasseringen av de nye bygningene åpner opp for god og praktisk bruk av eksisterende og kvalitative uterom i landskapet.

I det bearbejdede forslaget er takene blitt større i areal og volum, og fremstår derved ikke så godt tilpasset situasjonen som de gjorde i første fase. Flaten som bygg og uterom utgjør har økt gjennom bearbejdingen. Det vil være krevende å få anlegget til å samvirke med det skrånende terrenget på en god måte. I stedet for å nærme seg en lokal stedlighet i landskapskarakteren har den store gulvflaten av ute- og innerom fått en mer urban karakter.

De romslige uterommene har betydelig publikumskapasitet, og løser oppsamling ved avgang med både venteareal under tak og ulike sittemuligheter. Torget som oppstår i krysningen av gangveier og sti gir rom for uanstrengt flyt for folk på vei til og fra. Et sørvestvendt amfi med bål plass gir mulighet for å trekke seg ut av vrimmel, og anledning til å nyte sol og utsikten over Revsvatnet. Det er knapp beskrivelse av

opparbeidelsen av uterommene, både i illustrasjoner og tekst. Det angis grusdekke, betongkanter og lange benker og amfi utført i betong. Omfanget av materialbruken vil fremstå lite stedstilpasset.

Plasseringen av de to byggene er godt løst for ønsket publikumsflyt. De ankommende går direkte mot informasjonsbygget hvor de kan orientere seg med utendørs informasjon. Innvendig er informasjon, utstyrsutleie og kiosk løst på en åpen og enkel måte. Bygget er også utformet slik at toaletter, dusj og oppbevaring er tilgjengelig utenfra når resten av bygget er stengt i lavsesong. Tilsvarende møter man fra tur kafedelen og kan velge å sitte ute under tak, med god utsikt til Revsvatnet – eller å gå inn. Her er det et romslig serveringsareal med mange gode, ulike sittemuligheter og en oversiktlig romlig orientering. I begge bygg er alle funksjoner med, helt ned til tekniske rom og bøttekott, og de er funksjonelt godt plassert. Det er også et fint grep at begge bygg har funksjoner med behov for dagslys i glassdelen ut mot torget og mørkere arealer i den tette delen inn mot terreng. Planløsningene i de to byggene bruker linjer fra takenes 45 graders vridning til å skape inntrukket areal under tak, mens

det er rettvinklede vegger der byggene ligger inn mot terreng. Det er gode kvaliteter i det generøse utearealet som oppstår under tak, men den blandede geometrien gjør at planløsningene fremstår som noe uforløste, på tross av at de er funksjonelle. De mange møtende vinklene spiller ikke godt sammen med glassvolumenes transparente letthet. Energikonsept og miljøprofil er godt redegjort for i beskrivelsen. Anlegget har både passive og aktive tiltak. Takflatene er delvis kledd med solceller og det foreslås å etablere energibrønner som kan brukes både til oppvarming og kjøling. Beskrivelsen rommer også en reflektert opplisting av strategier for å redusere klimagassutslipp i byggingen. Juryen ser at Et sted i landskapet har gode funksjonelle kvaliteter. Den todelte byggløsningen har fleksible driftsmuligheter. Det er lett lesbart, og prosjektet har god publikumsflyt. Prosjektet scorer også godt i vurderingen av hvordan romprogrammet er løst. Både informasjonsformidling og servicetilbud vil fungere godt. Prosjektets utfordring er at byggenes arkitektur og utformingen av uterommene ikke har funnet en form som spiller godt opp mot de stedlige kvalitetene.

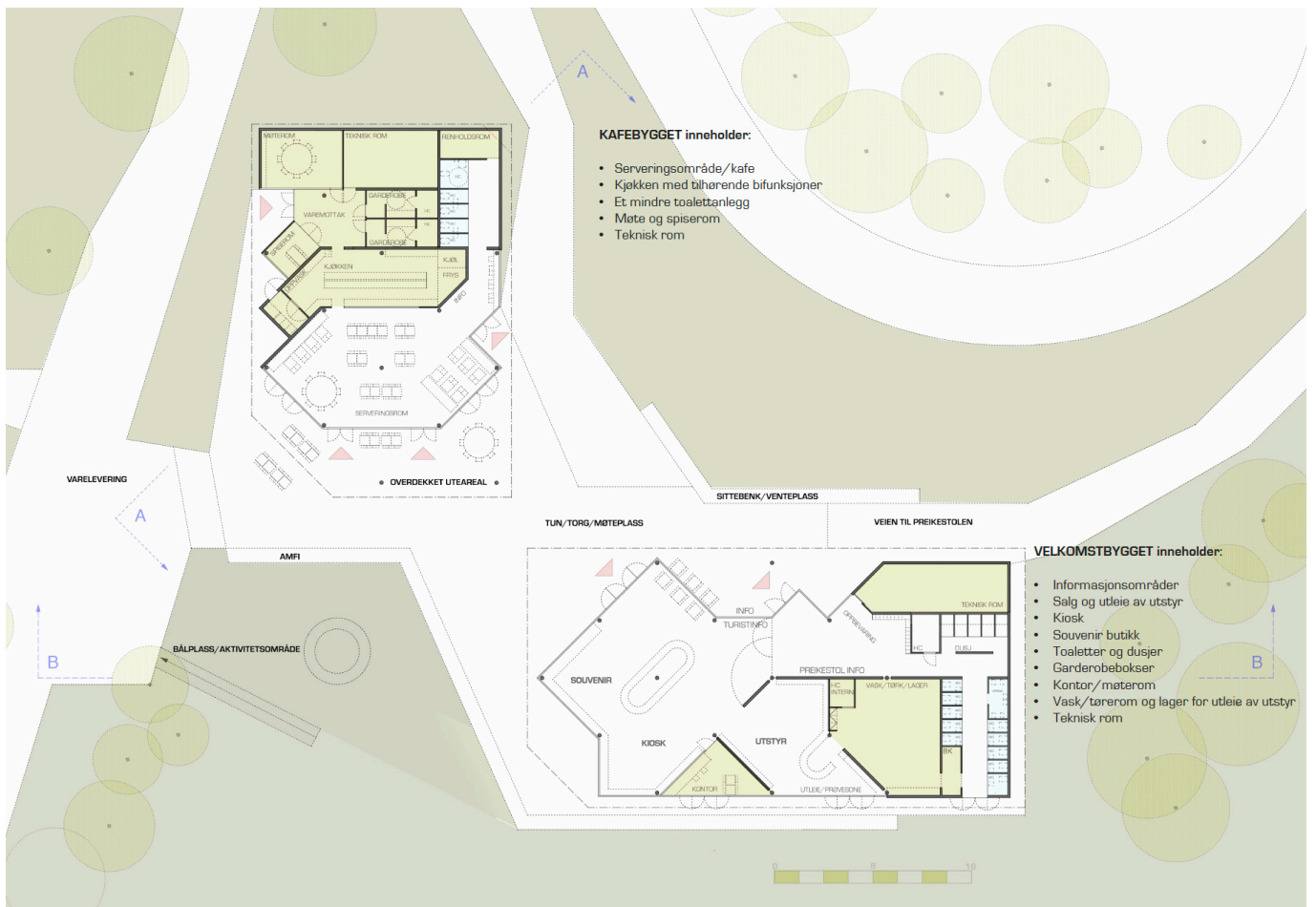
- Naturinngrepet/fotavtrykk i planen er relativt begrenset da det bygges på allerede «byggekare» områder hvor opprinnelig terreng allerede er opparbeidet.
- Alle takflater «gjenskaper» et naturlig landskap, satt med stedlig/naturlig vegetasjon
- Areal med naturlig og stedlig vegetasjon gjenopprettes.
- Deler av omkringliggende kultiverte områder tilbakeføres med naturlig/stedlig vegetasjon
- Bekkeløp mellom nytt besøksenter og Preikestolhytta forsterkes som et aktivt element i planen.
- Bygningenes plassering og organisering av funksjoner aktiviserer kulturlandskapet på en positiv måte

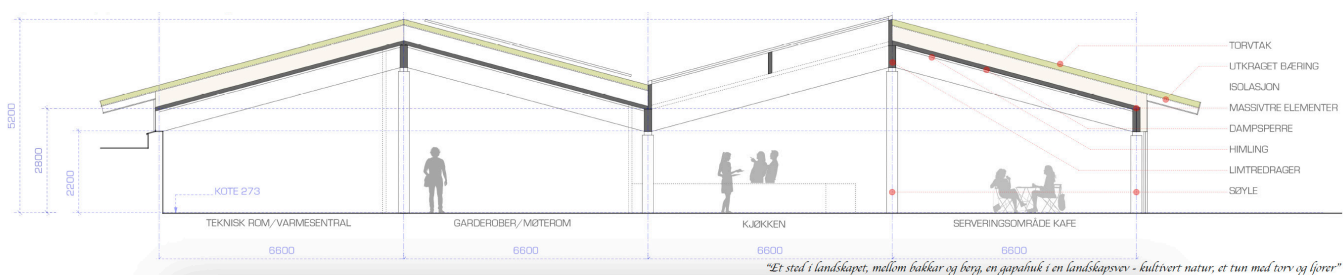
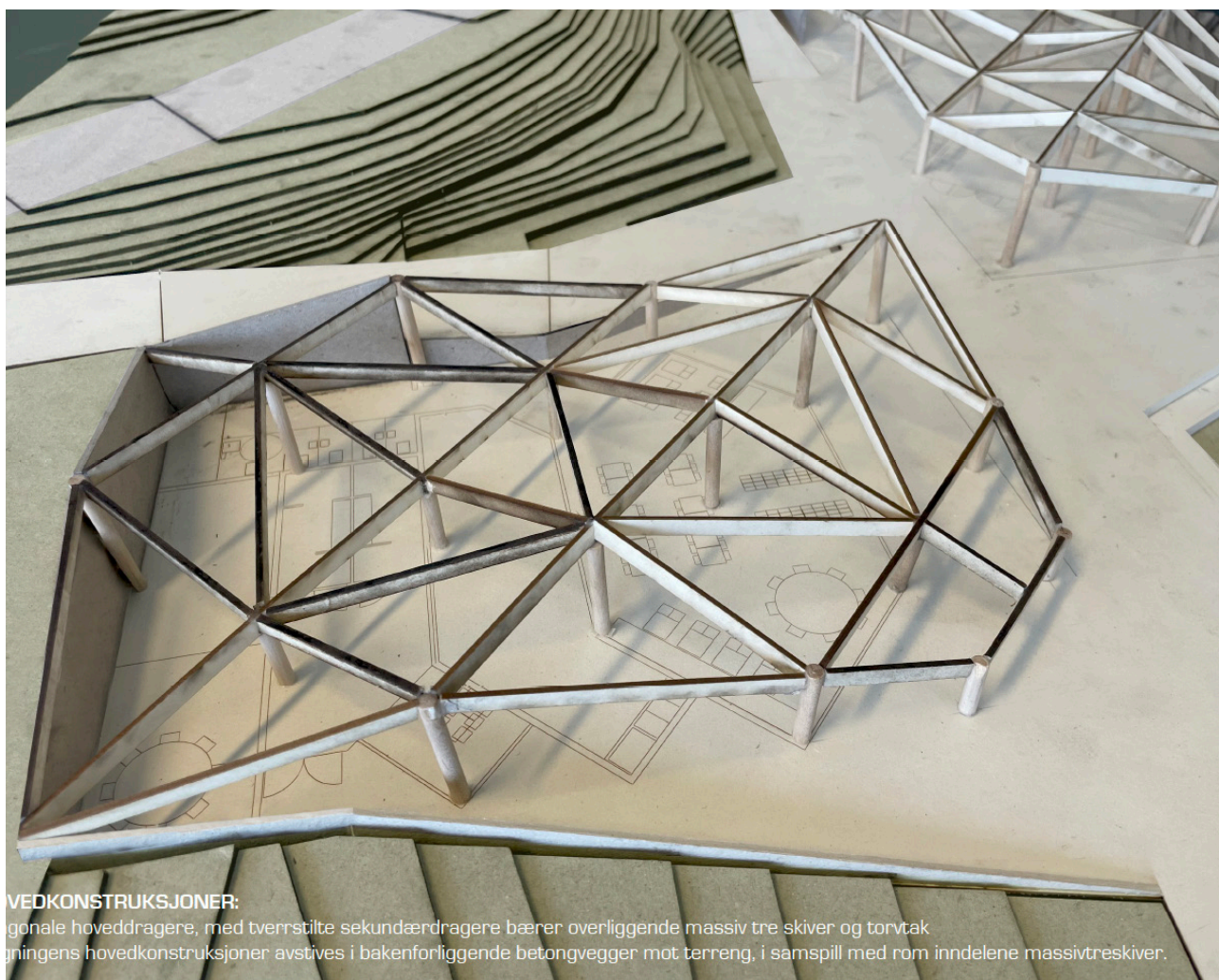
Belysning for Preikestolhytta er dempet og skal gi en følelse av at den kommer innenfra. Ikke bare inne fra husene, men gjennom ljorene i gressstaket og sprekkene i fjellet, fra jordas indre der trollene og dovregrubben bor.

Stiene som møtes får sitt eget lys i krysset der hovedstien leder videre mot de nedsenkede og naturintegreerte byggene som gløder innefra.

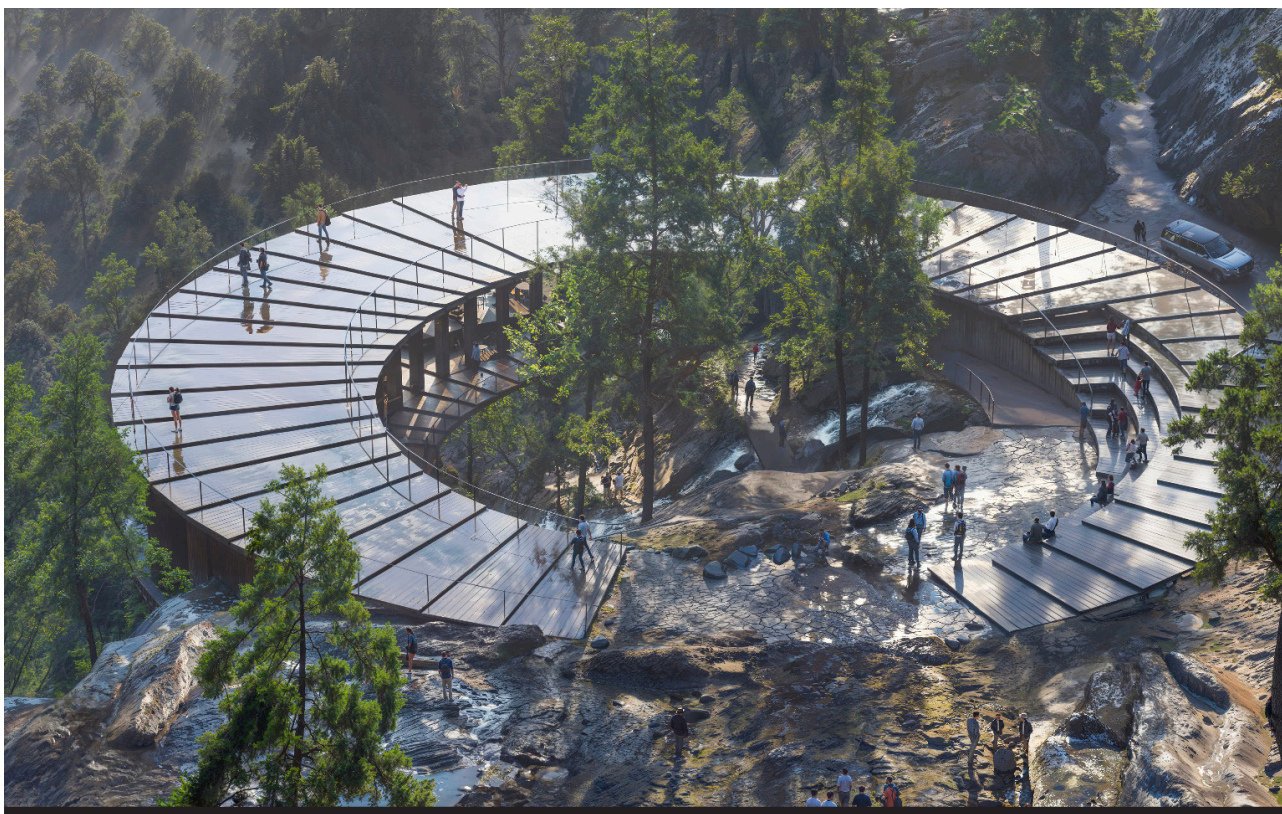
Her starter vandringen. «Gå utenom» sa Boygen. Skal du til Preikestolen må du gå gjennom. Utsikten og det naturlige lyset er aldri forstyrret av det kunstige lyset. Men du ser alt som du trenger å se; form og materialitet iscenesatt med lys som en stille medhjelper som skjerper sansene.

FORANKRING

HEDRENDE OMTALE - TRINN 1

AART architects, Aarhus, Danmark

Nicolaj Østergaard Thunbo, assosiert partner
Konrad Wójcik, senior arkitekt
Thor Toussaint, praktikant
Jens Kinch, assosiert partner
Mads Nygaard, group partner
Anders Tyrrestrup, stiftende partner

Juryen tildeler prosjektet hedrende omtale for spennende og interessante innspill til konkurranseoppgaven.

LANGSVAL

HEDRENDE OMTALE - TRINN 1

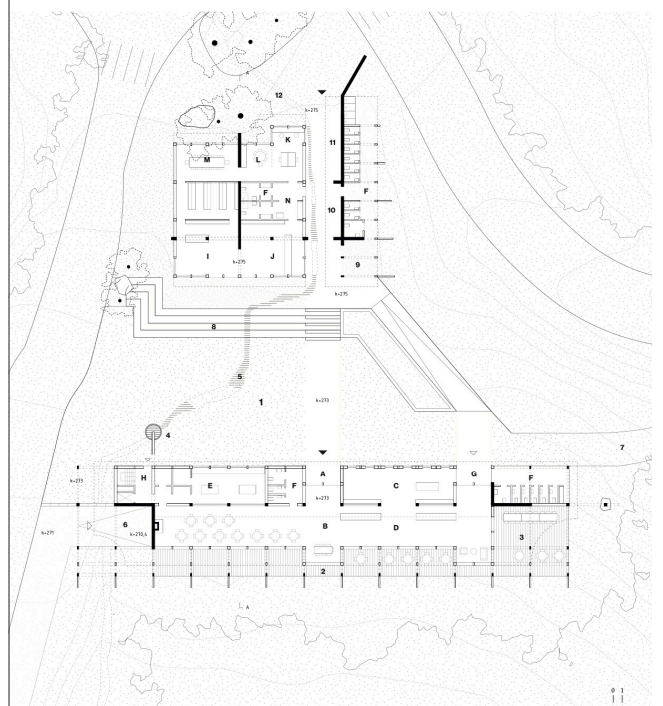
Studio Et al. Oslo

Mats Heggernæs, arkitekt og partner
Håkon Vetlesen, arkitekt og partner

Arkitekt Martin Hopland, Oslo

Martin Hopland, arkitekt

Juryen tildeler prosjektet hedrende omtale for spennende og interessante innspill til konkurranseoppgaven.

MELLOM TRE & STEIN

HEDRENDE OMTALE - TRINN 1

Linus Meier og Ragnhild Angel, Oslo/København

Juryen tildeler prosjektet hedrende omtale for spennende og interessante innspill til konkurranseoppgaven.

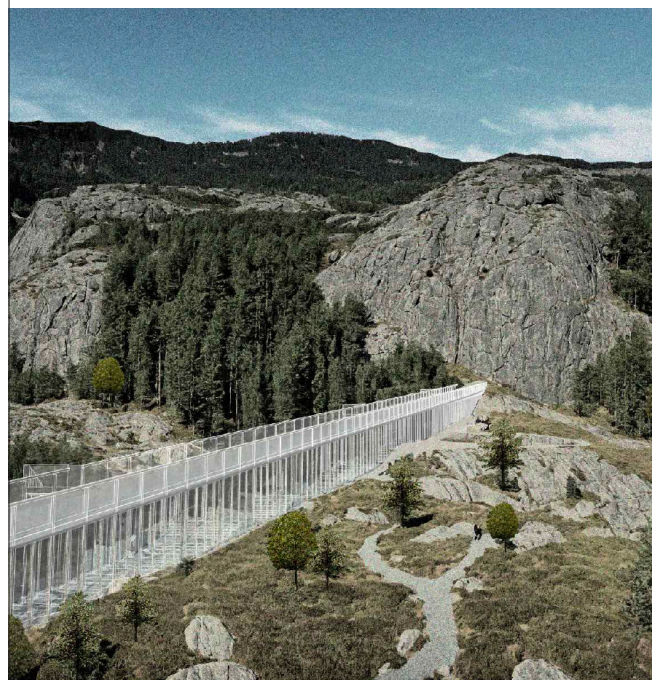
STIEN

HEDRENDE OMTALE - TRINN 1

Norva AS, Oslo
Danko Balog, arkitekt

roth i čerina, Zagreb
Tonči Čerina, arkitekt og partner
Mia Roth Čerina, arkitekt og partner
Matej Orkić, arkitekt

Juryen tildeler prosjektet hedrende omtale for spennende og interessante innspill til konkurranseoppgaven.

«Pil», Studio 10000

Norske arkitekters landsforbund

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for over 4300 arkitekter i Norge. NAL arbeider for å fremme god arkitektur og stedsutvikling, og utvikler forbildeprosjekter innen miljø og bærekraft med våre samarbeidspartnere. Vårt mål er å øke miljøkompetansen og tverrfagligheten blant arkitekter, planleggere og øvrige aktører i byggesektoren.

Arkitektforbundet.no

Norske Arkitektkonkurranser

Norske Arkitektkonkurranser (NAK) er den eneste publikasjon i sitt slag, der arkitektkonkurransene dokumenteres på en systematisk og profesjonell måte. Her presenteres både vinnerprosjektet og de øvrige premierte, innkjøpte og hedrede utkastene, samt de sentrale deler av juryens kritikk. NAK oppleves av oppdragsgiver som et nyttig redskap i det videre arbeid med gjennomføring av byggesaken, samt at det gir god «markedsføring» for oppdragsgiveren og for prosjektet som skal realiseres.

